

Författningssamling

Dokumenttyp Biblioteksplan	Beslutsinstans Kommunfullmäktige	Beslutsdatum 2025-12-11	§ 155
Dokumentansvarig Kultur- och fritidschef			
Gäller för Nässjö kommun		Senast reviderad	

Biblioteksplan 2026-2029

Det demokratiska uppdraget

Enligt Bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska varje kommun upprätta en, politiskt beslutad, plan för sin verksamhet på biblioteksområdet. Denna plan ska ligga till grund för bibliotekens utveckling och inriktning de kommande åren och vara vägledande vid exempelvis prioriteringar. Enligt samma lag ska biblioteken "verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning" samt främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning, forskning och kulturell verksamhet i övrigt. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och allmänheten ska avgiftsfritt kunna låna litteratur.

Det ingår i folkbibliotekens folkbildande, kulturfrämjande och demokratifrämjande uppdrag att arbeta för allas lika värde och rätt samt att motverka fördomar och diskriminering. Målet med all biblioteksverksamhet är i förlängningen att erbjuda invånarna verktyg för en välfungerande demokrati men att leva i en demokrati är ingen självklarhet. Demokrati bygger på delaktighet och engagemang hos invånarna och för att kunna vara delaktig och engagerad krävs att man har och kan formulera tankar. För att kunna göra det måste man ha tillgång till ett språk och ju mer utvecklat ens språk är desto bredare blir ens referensramar och desto större blir ens perspektiv. Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna, personer som har annat modersmål än svenska samt barn och unga i syfte att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.

Framtagande, genomförande och uppföljning av biblioteksplan

Biblioteksplanen har tagits fram i dialog mellan enhetschef och medarbetare vid folkbiblioteket vilket säkerställer att planen vilar på både strategisk och praktisk kompetens. Genom att involvera personal med direkt erfarenhet av bibliotekets dagliga verksamhet har planen fått en förankring i verkliga behov och möjligheter. Efter framtagande av planen har den beslutats och antagits av kultur- och fritidsnämnden samt kommunfullmäktige.

Biblioteksplanen utgör ett styrdokument som vägleder verksamheten i riktning mot de mål som anges i bibliotekslagen och kommunens egna prioriteringar. Genomförandet av planen sker i den ordinarie verksamheten där beslutade insatser omsätts i konkreta mål och aktiviteter. Bibliotekets personal spelar en nyckelroll i att driva utvecklingen framåt och arbetet kommer att följas upp kontinuerligt vilket ger möjlighet att justera insatser, aktiviteter och att göra prioriteringar utifrån aktuella behov. Kultur- och fritidsförvaltningen ansvarar för att årligen sammanställa och presentera en uppföljning av denna plan inför kultur- och fritidsnämnden.

Koppling till kommunens vision och fokusmål

Denna biblioteksplan anger en inriktning för utvecklingen av folkbiblioteket i Nässjö kommun under 2026 - 2029. Kommunens vision "Nu hjärnvägar! Med glädje och fiffighet vässar vi Smålands höjdpunkt. Nässjö 2030 – världens rum för människor och möten" och dess fyra strategiområden, **välfärd**, **näringsliv** och **kompetens**, **attraktivitet** samt **kommunikationer**, har varit vägledande vid valet av utvecklingsområden och aktiviteter för folkbibliotekets verksamheter.

Välfärd - Kommunen ska skapa förutsättningar för en trygg, säker och meningsfull tillvaro som en grund för ökad självständighet och personlig utveckling.

Näringsliv och kompetens – Nässjö kommun har ett positivt och inkluderande näringslivsklimat med en levande och väl fungerande service och handel. Skolan är utvecklande och lärandet livslångt.

Attraktivitet - Nässjö kommun erbjuder goda upplevelser på livets resa! Här är det attraktivt att leva, bo och besöka. Här finns bra bostäder för alla, meningsfulla fritidssysselsättningar och ett rikt kulturliv. Nässjöandan kännetecknas av ett starkt ambassadörskap med öppenhet och positiv attityd till det nya.

Kommunikationer – I Nässjö kommun har alla tillgång till moderna, snabba och säkra transportsätt (väg, spår, fiber, fiber/trådlöst etc.) som ger bra möjligheter att förflytta tanke, vara, tjänst och människa, såväl inom som utom kommunen.

Stor hänsyn har även tagits till kommunens fokusmål II "Alla barn och ungdomar i Nässjö kommun har förutsättningar för en god uppväxt" där flera valda utvecklingsområden i denna plan kan anses främja detta mål.

Folkbiblioteket Nässjö kommun

Nässjö kommun har cirka 31 500 invånare varav andelen äldre förväntas öka.

I Nässjö kommun består folkbiblioteket utav ett stadsbibliotek i Nässjö centralort, fyra filialbibliotek i kransorterna, Anneberg, Bodafors, Forserum och Malmbäck, samt en bokbil.

Stadsbiblioteket, filialbiblioteken och bokbilen kompletterar varandra och säkerställer att alla har tillgång till litteratur, nyheter, information och digitala resurser. Folkbiblioteket fungerar som kunskapsnav där människor kan studera och delta i olika aktiviteter. Det är en viktig mötesplats som främjar social interaktion och gemenskap. Vid Stadsbiblioteket samt filialerna erbjuds Meröppet utöver bemannade timmar och folkbibliotekets verksamheter samarbetar kring utbudet där låntagarna fritt kan göra reservationer som levereras till önskat bibliotek, eller via bokbilen, inom Nässjö kommun.

Filialbiblioteken fungerar som viktiga knutpunkter i våra kransorter. De gör det möjligt för människor att få tillgång till bibliotekstjänster nära sina hem. Filialbiblioteken erbjuder ett varierat utbud av böcker och andra medier, och de arrangerar ibland lokala evenemang och aktiviteter som stärker den sociala sammanhållningen. Genom att finnas på flera platser gör filialbiblioteken det enklare för fler människor att ta del av folkbibliotekets resurser.

Bokbilen är en mobil biblioteksservice som når ut till områden där det inte finns fasta bibliotek eller där besök på folkbibliotek inte är så vanlig, såsom boenden, socialt utsatta områden, landsbygden, förskolor, fritids och som popup-bibliotek i samband med olika evenemang. Bokbilen kompletterar kommunens fasta bibliotek genom att verka mer uppsökande.

Stadsbiblioteket, filialbiblioteken och bokbilen är oumbärliga för att säkerställa att alla har tillgång till kunskap, kultur och gemenskap, något som betonas i regeringsformen som anger att ”kulturell välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten”. Genom att främja läsning, lärande och social interaktion, bidrar folkbiblioteket till ett mer inkluderande och upplyst samhälle.

Utåtriktat arbete är en central del av folkbibliotekets verksamhet i Nässjö. Biblioteken arrangerar regelbundet evenemang och aktiviteter som engagerar och inspirerar människor i alla åldrar och eftersträvar att det finns något för alla.

Samverkan är en nyckel till folkbibliotekets framgång i Nässjö. Stadsbibliotek, filialer samt bokbil samarbetar med förskolor, skolor, Familjecentralen, föreningar, olika kommunala verksamheter och förvaltningar samt andra samhällsaktörer för att maximera sin räckvidd och påverkan. Genom att bygga starka partnerskap kan folkbiblioteket erbjuda ännu fler resurser och möjligheter till invånarna. Dessa samarbeten möjliggör också gemensamma projekt och initiativ som stärker den sociala sammanhållningen och främjar ett aktivt deltagande i samhället.

Under 2019 framtog en ny övergripande intention för folkbiblioteket i Nässjö med syfte att klargöra, både utåt och inåt, vad som är folkbiblioteket i Nässjö's viktigaste uppgift i samhället. Intentionen lyder, vi vill vara: "Berättelsernas bibliotek som med lyhördhet för närsamhällets behov inspirerar till de goda berättelserna, lusten till litteraturen och den angelägna bildningen". Denna intention är fortfarande högaktuell för folkbiblioteket vilket finner stort stöd i detta när förväntningar inte alltid överensstämmer med förutsättningar eller bibliotekets uttalade uppdrag.

Utvecklingsområden och aktiviteter

Under perioden 2026 - 2029 kommer folkbiblioteket i Nässjö att lägga mer fokus på följande fyra utvecklingsområden; **Det livslånga läsandet, Digital delaktighet och mediekunnighet, Mötesplatser** samt **Hållbarhet**.

Det livslånga läsandet

Språkutveckling är en grundläggande del av barns tidiga utveckling och påverkar deras förmåga att kommunicera, lära och förstå världen omkring dem. Barn som tidigt får uppleva berättelser, högläsning och böcker får ett rikare språk och är bättre förberedda för framtiden. När barn upptäcker glädjen i att läsa, öppnas en värld av fantasi, äventyr och kunskap. Genom att fördjupa sig i litteraturen kan de utforska nya idéer, utveckla sitt språk och förbättra sin koncentrationsförmåga. Läsning skapar också en känsla av gemenskap och tillhörighet när barn delar sina favoritberättelser med vänner och familj. Denna positiva upplevelse av läsning kan lägga grunden för en livslång kärlek till litteratur och lärande – det livslånga läsandet.

Precis som att det är viktigt för barn att hitta lusten till språket för att kunna tillgodogöra sig utbildning så är det avgörande för nyanlända att hitta in i det svenska språket för att fullt ut kunna integreras i samhället. Den språkliga kompetensen är dessutom nödvändig för att individer kritiskt ska kunna värdera all den information och de budskap som sköljer över oss. Språket och litteraturen hjälper oss att se sammanhang, att leva oss in i andra människors tankar, att levandegöra gångna tider och att uppleva andra kulturer. Läsupplevelser och litteratur har ett egenvärde samtidigt som de kan bidra till kunskap, demokrati, kreativitet och livskvalitet.

Folkbiblioteket ska:

- fortsätta prioritera sitt utåtriktade och uppsökande arbete i syfte att verka läsfrämjande med förhoppning att väcka glädje, lust och nyfikenhet till böckerna hos våra invånare.
- erbjuda läs- och litteraturfrämjande aktiviteter präglade av mångfald och kvalitet, men även möjliggöra för människor att själva starta och driva aktiviteter kring läsning och litteratur.
- genomföra regelbundna aktiviteter för att öka intresset för läsning bland alla åldersgrupper
- säkerställa att det finns ett brett och aktuellt utbud av litteratur och andra medier som tillgodoser olika intressen och behov. Detta inkluderar både fysiska och digitala medier

Koppling till kommunens strategiområden:

- Välfärd – läsningen bidrar till både självständighet och personlig utveckling.
- Näringsliv och kompetens – att utveckla sin språk- och läsförmåga bidrar till det livslånga lärandet och tillser även att individer får tillgång till arbetsmarknaden.
- Attraktivitet – utbudet av aktiviteter som arrangeras av folkbiblioteket bidrar till ett rikt kulturliv

Digital delaktighet och mediekunnighet

Många människor är alltmer digitalt aktiva och den snabba digitala utvecklingen ställer högre krav på människors digitala kompetens. Detta medför att människor som har svårt att hänga med i teknikutvecklingen riskerar att hamna i digitalt utanförskap när samhällsservicen ställs om. Folkbiblioteken står inför utmaningen att kunna tillgodose behoven hos både de som är digitalt kompetenta och de som är beroende av stöd för att inte hamna i ett digitalt utanförskap.

I samhället spelar folkbiblioteken en avgörande roll när det gäller att främja medie- och informationskunnighet (MIK). Tillgängligheten till nya kommunikationstekniker och plattformar har inneburit ökad möjlighet att ta del av och sprida kunskap och idéer. Samtidigt ökar möjligheterna att sprida desinformation. I en tid där information sprids snabbt och ofta okontrollerat, spelar folkbiblioteken en avgörande roll. Dels för att stärka individers och samhällets förmåga att hantera och förstå medier och information, det vill säga att kunna bedöma trovärdigheten och pålitligheten hos olika informationskällor, så kallad källkritik och källtillit. Men även som ett stöd i samhällets krisberedskap då det vid kriser – oavsett om det handlar om naturkatastrofer, pandemier eller samhällsstörningar – är avgörande att människor får tillgång till korrekt och tillförlitlig information inför att de ska kunna fatta välgrundade beslut. Genom att erbjuda tillgång till information, utbildning, digital kompetens och stöd för livslångt lärande spelar folkbiblioteken en central roll i att främja en informerad och delaktig befolkning vilket därmed stärker demokratin.

Folkbiblioteket ska:

- fortsätta utveckla människors medie- och informationskunnighet och stärka den digitala delaktigheten genom praktisk vägledning och kunskapsförmedling kring vad det moderna informations- och mediesamhället innebär.
- genomföra kampanjer och aktiviteter som främjar källkritik, ökar källtilliten och som ökar medvetenhet om desinformation, särskilt i samband med val och andra samhällsviktiga händelser
- tillse att bibliotekspersonal får kontinuerlig utbildning och kompetensutveckling inom medie- och informationskunnighet för att kunna stötta besökarna på bästa sätt.

Koppling till kommunens strategiområden:

- Välfärd – genom att stärka individens MIK-kunskaper kan biblioteket stötta individens personliga utveckling samt bidra till att personer blir mer självständiga.

- Kommunikation – genom att individer får information om hur man använder olika kommunikationskanaler, ges tillgång till datorer, WIFI samt digitala tjänster så bidrar biblioteket till detta strategiområde
- Näringsliv – folkbiblioteket bidrar även till individens livslånga lärande genom det stöd och de resurser som erbjuds.

Mötesplatser

Invånarna har idag ett stort behov av en öppen, tillgänglig och trygg mötesplats för alla som är fri från diskriminering och där de blir bemötta med respekt och professionalism. Folkbiblioteken möjliggör möten mellan föreningsliv och invånare vilket i förlängningen främjar hälsa och livskvalitet. Som mötesplats räknas dock inte enbart den fysiska bibliotekslokalen utan det inkluderar även mobila enheter såsom exempelvis bokbil och cyklar samt de digitala plattformar som folkbiblioteken kan använda för att möta invånarna.

I folkbiblioteken erbjuds ofta kostnadsfria aktiviteter och folkbildningsevenemang i syfte att främja samhällsdeltagande och kulturellt utbyte. Det personliga mötet och samtalet mellan människor är betydelsefullt för känslan av tillhörighet och gemenskap och biblioteken kan möjliggöra gränsöverskridande och oväntade möten genom att skapa aktiviteter som inkluderar och integrerar olika grupper.

Folkbiblioteket ska:

- erbjuda alla invånare och besökare oavsett kön, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, religion eller annan livsåskådning, funktionsnedsättning eller ålder en trygg och kravlös miljö som vilar på grundläggande värderingar såsom mänskliga rättigheter och demokrati och som är fria från diskriminering.
- genom dialog, lyhördhet och involvering, kontinuerligt anpassas för att möta människors olika behov och intressen.
- tillse att lokaler och tjänster ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom att erbjuda anpassade faciliteter och hjälpmedel
- organisera regelbundna, sociala aktiviteter och evenemang som främjar gemenskap och interaktion mellan besökare.
- bygga samarbeten med lokala organisationer och föreningar för att skapa ett nätverk av stöd och resurser för besökare
- tillse att det finns en digital tillgänglighet till medier och service för invånare som inte kan besöka våra fysiska biblioteksrum.
- tillse att invånare som inte besöker våra fysiska bibliotek ska kunna möta bibliotekets utbud genom vår uppsökande verksamhet med bokbilen, cyklar eller Boken kommer.

Koppling till kommunens strategiområden:

- Välfärd – biblioteket ska erbjuda en trygg och säker mötesplats.
- Attraktivitet – biblioteket ska bidra till det rika kulturlivet i Nässjö kommun.

Hållbarhet

Hållbarhet handlar om att tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. Det innebär att ta hänsyn till miljömässiga, sociala och ekonomiska faktorer i alla beslut – från individnivå till global politik. Agenda 2030, som antagits av FN:s medlemsländer, är en global handlingsplan med 17 mål för hållbar utveckling. Den syftar till att utrota fattigdom, bekämpa klimatförändringar och skapa ett mer rättvist och hållbart samhälle för alla.

Folkbiblioteken är en del av den cirkulära ekonomin genom sitt delande av resurser – böcker, teknik och kunskap som återanvänds av många istället för att ägas av enskilda. Genom fri tillgång till litteratur, studieplatser, olika aktiviteter och digitala verktyg bidrar biblioteken till att minska ojämlikheter och skapa möjligheter för alla, oavsett bakgrund. Dessutom arbetar biblioteken aktivt för digital delaktighet, vilket är avgörande i ett samhälle där allt fler tjänster och information finns online. Denna typ av inkluderande och resurssnålt arbete ligger helt i linje med målen i Agenda 2030 för en hållbar och rättvis framtid.

Genom att erbjuda resurser, program och mötesplatser som ger invånarna tillgång till information om miljö, samhällsutveckling och Agenda 2030 hjälper folkbiblioteken besökare att förstå komplexa frågor och hitta vägar till eget handlande. På så sätt blir biblioteket inte bara en kunskapskälla – det kan även bli en katalysator för hållbar förändring.

Folkbiblioteket ska:

- vara förebilder genom att implementera hållbara praktiker i sin dagliga verksamhet. Exempelvis genom att minska avfall med hjälp av återvinning och återanvändning samt genom att eftersträva att välja miljövänliga material och produkter.
- minska den digitala klyftan genom att erbjuda tillgång till datorer, internet och digitala resurser.
- erbjuda aktiviteter som främjar social sammanhållning och kulturell mångfald bidrar folkbiblioteken till att skapa ett mer rättvist och inkluderande samhälle.
- tillse att invånarna kan ta del av pålitlig information om klimatförändringarna samt information om hur man ställer om till ett mer hållbart liv.

Koppling till kommunens strategiområden:

- Näringsliv och kompetens – biblioteket ska bidra till en levande och väl fungerande service samt stödja ett livslångt lärande.